

А. БЕРАФІМОВИЧ С-32

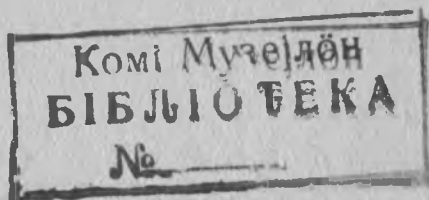
СТРЕЛОЧНИК

СТРЕЛОЧНИК

В I Г Т

Гõкыда овсiс рабочõјјаслы царiзм дырјi. Начальствоыс на вылын вõлi уна i быдсõн кõсјiсны петкõдлыны ассыныс властнысõ безправнõј рабочõјјас вылын. Нõшта-нiн сõкыд вõлi овны сещõм сiкас рабочõјјаслы, кущõмõн тајõ кыґаас петкõдлõма стрелочник Иванõс. Стрелочникалõм ужыс кынзi, Иванлы колõ вõлi вõчны быдсiкас мукõд ужјас начальство овмõс гõгõрын. Некущõм труд охрана оз вõлi вiз рабочõјјаслыс зонвiґалунсõ.

Кõт стрелочникõс вiјõмыс вескыда вõлi мыжа кõрттујыввса начальство, но некод кывкутны ез мõд сiјõс вiјõмыс.

Редактор П. Доронин

Технический редактор М. Шестаков

Издание Коми ГИЗ-а № 32. Уполномоченный Облита № 776. Заказ типогр. № 563. Тираж 2500 экз. Стат-формат 62×94, $\frac{1}{16}$. Авторских листов 0,75. Печатных листов 1,5. Знаков в печ. листе 26300. Сдано в набор 26/III-36 г. Подписано к печати 23-IV-36 г.

Типография Местпрома. Сыктывкар, Дом печати.

СТРЕЛОЧНИК

1.

— Еј, Иван, которт, началник чуксалө!

Иван, стрелочник, мужик ар ыламына, јусом, муз-ом чужома, ставыс са да маслө, термасомон сувто-дис пелөсө гөликсө, кодон вөлі чышкө платформа вылыс лым і котортис дежурнөј компнатаө.

— Мыј прикажитанныд?— шуис сјө оқос дорын ну-жөдчөмөн.

Началник, сы вылө виөдлытөг, мөдис воқө гижны. Иван сулалө нужөдчөмөн і шапкасө кутө кина улас.

Сјө оз лыст нөшта јуавны, а быд мінута вөлі дона. Сјө талун көкјамыс час асывсаң дежуритө. Ужыс јурвывтыр: колө станција весавны, асыв кежлө весавны туј, виөдлыны стрелкајас, семафорјаслыс тајјас, весавны став лампајас, лампа трубкајас, кіс-тавны карасін, кык лун празник кежлө поткөдлыны да кыскавны пес станција жырјасө, весавны зал первој да второј классыс.—І нөшта уна мукөдтор бергалө сы журын, мыј колө вөчны. Витөд час-нин, пемдө, колө бі өзтавны стрелкајасө.

Иван пунктис чорыд кыпөдөссө вом дінас да нөжжө-никөн кызөктис, медем кылас началникыс.

— Стрелкајасад бітө ен-на өзтав?— јурсө лептөмөн шуис началник.

— Ег-на, пыр-жө которта өзтавны.

— Өзталан-да, мун весалышт мөс кок улыс: пің-сөзүс кујодын сулалө. Нөкор ас кадө немтор өз вөчсы. Сывөсна і кок гыжјасыс висөны.

— Төварнөј појезд номер пјат дас минут мысті,— віччысөмөн шуыштіс Іван.

— Но-кольөдан појезд, сек...

— Кывза!

Паныд шуны оз поч. Іван пөдлаліс ас бөрыс өзөс-сө і котөрөн муніс лампјас віғанінө. Ічөтік комна-таын, чулан кодын, жажјасын вөлі сулалөны кыч кы-мын лампа, ыжданас најө уна сикасаөс, сөстөма мыскалөм, југјалан трубкааөс. Іван бөрјіс на пыс-кымынкө штука, пуктіс кыз жөстыс вөчөм паскыд јашщикө да муніс стрелкајас дінө.

Вөлі чөв. Көзыдыс јонміс, чепөлтис пелсө, чужөм-сө, кіјассө. Төвса рөмыд лөна лечысис станціја стрөј-бајас вылө, полотно вылө да обывателјас керкајас вылө. Лымјыс зуртіс кок улын. То сеті, то таті прөјдітісны вужөрјас, ассыныс ужјассө ештөдны термасыс војтырлөн, быдлунја помаглытөм ужјасыс да немөвөјја төждысөмыс аскіа празнік лунса шојт-чөг віччысөмөн.

Іван котраліс стрелкаыс-стрелкаө і сувтөдаліс лампјас. Кузала туј пөлөныс сені і тани өзјалісны віж, гөрд біјас. А јенежас сің-жө өта-мөд бөрыс өзјалісны козувјас, пырыс тыдаланана рөмыдыс пыр најө ворсөны, кіналөны.

2.

Ылысан-ылысан, көрттуј выван нужөдчис өтсама куз, норінік шы; сіјө кутсыштіс көзыд сынөдас да лантіс.

Іван секунда мында кывзыштіс, сесса котөртис

будкао, кватітіс пöнар і мыжвынсыс ускöдчіс полот
но куза станціја саяö, медса ылыс стрелка дінö, ко-
ді вöлі гöрд козулөн öтнасөн öзјö тыртöм поле
вывса лым ешкын пын. Котöртны лоі ылö. Но вот
і стрелка. Иван кутчысіс рычагö, лічкіс кокнас і леч-
чысіс: тажыс зуртыштіс, кыскіс релсјассö, зажган
шыөн вештіс најöс запаснöј туј ылö.

Ылын пондіс мыјкö сöдавны гөгöрвотöм, неуклу-
жöј. Сесса сіјö мöдіс ыждыны і нужавны пыр јон-
жыка і јонжықа, бытгö петö сіјö кытыскö. Југнітіс-
ны кык біа сінјас, і öні-нын јаснöја да јоса кыліс
локомотівлөн тутсöмыс.

Локомотів парлөн свістокуыс ңешкысан шыыс ра-
залис быдларö і сулаліс көзыд сынöдын. Кажітчö,
сылы і помыс оз волю.

Со-нын појездыс туј чукулын нукултчöмөн став-
нас тыдалö і релсјасыс-нын пондісны тіравны матыс-
мыс сöкыд масса вöсна, а терпітны позтöм шыыс
вундö пелтö. Но, бөрјавылыс, шыыс орі і тутöстіс
кујимыс орјöдлөмөн да жеңыдіка.

Сек Иван вомдорас ваяöдіс рожоксö, парјассö сіјö
лөсöдіс аслыс самөн да пöлтчіс, гөрдöдіс і пондіс
ворсны.

І вочаөн сылы, мыј вöлі гөгылтчö, матысмö, ылын
грімöдчö, шыасіс вöснідік, норінік шы рожоклөн,
кодыс вöлі топöдö сөлөмтö. Төвса рöмыдын, лымја
ерд вылын, ылö котöртыс релсјас тыдаланінын сіјö
шыыс кыссіс безнадожнöја, пыр öті нота вылын.

Кажітчö вöлі, бытгö рожоклөн тајö норінік шыыс
вісталö сы јылыс, мыј ставыс öткоф, ңекытчö тер-
маснысö. Öд гөгөр ставыс пыр сіјö-жö. Возын та-
щöм-жö станціјас, кущöмјасöс со кымынјасöс-нын
бөрö коліны. Сещöм-жö станціоннöј керкајас, зво-
нок, платформа, началнік, служашщöјјас да запаснöј

тујјаслөн вожаломён разодчыс релсјасыс. Мыј сені сещом-жө гажтөм і быдсөн ноксёны асланыс фелө-јасён, аслас мөвпјасён, быдсөн віччысёны, оз вермыны віччысны празнік встретітөм асланыс семја пыщкын, і некодлы абу мог сіјөјасөҕ, кодјас өні кынмёны вагонјас тормознөј плөшщадкајас вылында, сінмөн зелөдчөмөн, ылө віқөдөны грімгөмөн гөгылтчыс локомотівса плөшщадкајас вывсаң.

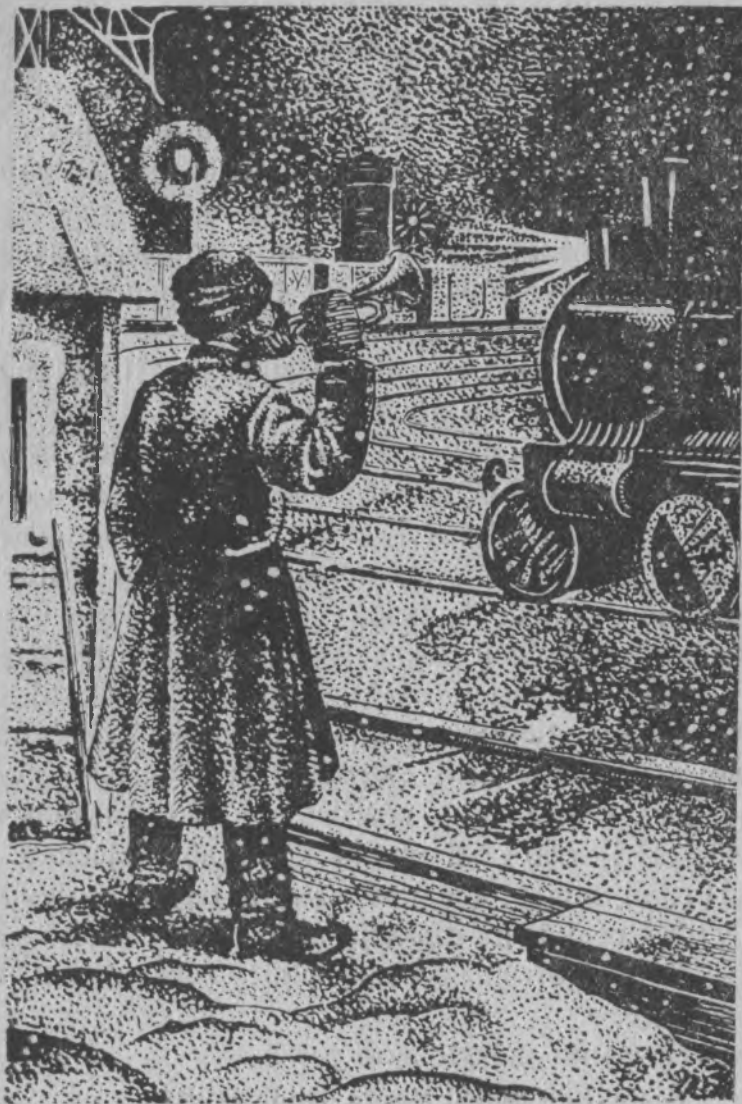
Но сесса бытөкө рожокыс мөдарө мөвпыштис даженыфика і гажаа кујімыс тутөстис: тпу... ту... ту .. Бытө көсјіс шуны, мыј-нө-көт і гажтөм і ставыс сіјө-жө, а век-жө-өд позө котөртлыны станціјаө румка віна јуыштны, закусітыштны сіс селөдкаөн, шонтыгыштны, болгыштны служащөјјаскөд, а сесса і бара тујө.

Өд олөмыс ставнас ташөм: уж і уж, луныс-лун, вежонјасён, төлысјасён, војасён. Вунөдан і он төд, мыј сещөм шојччөгыс. А вот, кор і воас шојччан луныс, бытө тыртөм степ куҕа појездөн вужан станціјаө, да кежан којмөд запаснөј туј ылө.

І локомотів кывзіс. Со сіјө гөгылтчө-нін стрелка ылө і, ышка-пошкакылөмөн, сөкыда лолалө, а сыөн лолыштөм парыс шумөн нещыштчө ныр розјасөдыс і кыкнан бокас волсалө жежыд ешкынөн шебрасөм чөволыс кынмөм му вылас. Локомотів, тыдалө, заводітө кутны өдсө, вагонјас котөртөны, лукаслөны і буферјаснаныс грімөдчөны.

Іван леччысіс рычаг ылө, і појезд, клопкакылөмөн, грімгөмөн, вужанінјасті ҕажөдчан шыөн, кутис вужны запаснөј туј ылө. Стрелочнік дінті прөјдітис локомотів, тендер, сесса мөдөдчисны өті-мөд бөрсаныс вагонјас. Прөјдітис-нін штука кыҕ-комын, а најө пыр сіҕ-жө суөдалөны да лукаслөны, гөгылтчөны сы дінті і шоча-шоча тыдовтчылас тормоз бергөдлыс-мортлөн тубыртчөм вужөрыс.

Тажо вӱлі уна груза, ыжыд тӱварнӱ поезд. Мед-
бӱрын дӱнтыс прӱждӱтӱс медбӱрја вагон, гӱгылтӱс
вождо, кӱзыд пемыдсӱ гӱрд пӱнарнас југӱдыштӱмӱн.

Секӱ Иван вӱждӱтӱс рожоксӱ вӱмдорас, пӱлтӱс ӱ пондӱс ворсны...

Стрелочник ускөдчис суөдны поездсө, медем лезны сижос локтыс стрелкати мөд запасној туј выло.

Көт поездыс і жона-нын назмөдис ходсө і воқо мунис пыр нөжжөжык і нөжжөжык, а суөдны сижос вөлі вывти сөкыд.

Иван, муртса ловсө кыскөмөн, чувствујтис, мыј кок-жасыс сылөн лгышмөны, котөртис бөрја вагон вестын, а көласны выныс ез сузгы. Раз-мөдыс сижө шара-шитчылис, но кынмөм, турдөм кijasыс пыр мынөны, і сижө муртса ез вескав көлөсајас улас.

Бөрјапомас кызкө көвжасис вагон содјас, кавшасис і кымынкө минут вөрөдчывтөг өшалис перекладинка-ас кутчысөмөн, некыңи лолыс сылы оз сур. Поезд қи-көң назмөдис ходсө і мунис станция вестти; платформаыс нөжжөникөн кывтис бөрвыв.

Стрелочник чечыштитіс і котөртис поездсө панжыны будка динө, көни вөлі өтлаасөны кымынкө стрелкалөн сутуга-тажжасыс. „Но і ебөса-жө, фаволыд!..“—бормочитіс сижө, поездлыс јурсө панјигөн. Сижө өдјө ускөдчис будкаө: сені қон чукөрөн чурви-қоны стрелкајаслөн да семафорјаслөн рычагжасыс. Сижө личкис на пыс өтикөс, і поезд, запасној туј выло вужөм бөрын, сувтис станцияыс ылө, поле выло: сылы колө вөлі виччысны да лезны поштөвөј поездсө. Стрелочник вештис рычагсө главнөј туј выло, кыти колө вөлі мунны поштөвөј поездлы.

„Но өни позас мөс кок улыс весавны“ — думыштитіс сижө і вескөдчис станция пыр заңнөј дворө.

— Те кытқө?—паныдалис сижос начальниклөн помощникыс.

— Началник щөктис мөс улыс...

— А платформаыд мыјла чышкытөм?

— Началник щөктис мөс улыс...

— Ас кадө колө вөчны. Аски празник, а мијан

станціјаџ пырны оз поџ, піґәсәџ быд пакәстыс. Пырыс-пыр чышкы!

— Кывза.

Помошник вәли мунә-нын, но сувтлыштис да горәдис:

— даҕрес пыртлы меным рыт кык кежлә, а то ті-жанәс, јусәм чәртјасәс, праҕник дырјид і бәжәдныд он кут.

— Кывза.

Помошник мунис. Иван бостис рос да пондис чышкыны платформа.

„Әивә!“—мәвпалә сижә, роскән паскыда шујгавывлан да вескыдывывлан әвтҕигтыр,—әти мортыд кәт сесса орәдчы. Тані сәҕим јура кәт меәд вәлин, і то нинәм он ештыв“.

— Еј, Иван!

— Мыј прикажитанныд?—шуис стрелочник, багажнәј әґәс дорә котәртәмән, кәні вәли сулалә багажнәјыс заведывајушщәјыс.

— Кытчә-нә те вошлн, чәртјасыс тенә новләдләны? Тәлк вывсыд вошн, алі раґи праҕника вевјалн-нин кыкыштны: әнәґ-на первој классын лампјас абу әзтәма! Пассајирјас локтавын заводигәны, а сені кәт сннто кыскы. Он-кә окоґит служигны, весса чәрту..

— Вунәди, Васил Василч. Иван Петровч щәктис платформа чышкыны, а госноґн началник мәс кок улыс...

— Платформа, платформа! Ас кадә колә ставсә вәчны: мун і пырыс-пыр әзты!

— Кывза.

Иван пуктис россә і котәртис первој класс залә әзтавын лампјас. Сен-нын заводигәмаәс чукәртчыны пассајирјас і Иванлы на фигурајасын, вәрасын, і сы-

ын, кызі најо зал куҗа пөкажывајтөны да сеталөны носільщікјаслы белет вылө, кажітчө чөла віччыгөм, мыј вот-пө локтө празнік, позас секі шојччыштны дөлајасыс да төждысөмыс.

Іван өзталіс лампајас да котөртіс платформа чыщкөм помавны. Платформа чыщкөм помаліс і, полөмыс вөсна, мед ескө бара кытчөкө оз ыстыны, лібө нөшта мыј-нібуҗ оз щөктыны вөчны, сіјө термагөмөн муніс пес складө. Пескыс поткөдлөмаыс ез вөв,—лоі поткөдлыны. Іван сөлөмгыс бөгтчіс ужө. Колө вөлі дагыны став станціоннөј помещеніејасө, но тајө еща-на: колө-өд нөшта поткөдлыны да кыскавны начальнік і помошнік комнатајасө да кухнаө.

Ғөрт, налөн вөлі асланыс слугајас, і сіјө абу објазан тајө вөчны—сы вылын кујлө објазанност сөмын віҗөдны стрелкајас да тујјас бөрга. Но-өд началствокө щөктас—некытчө воштысны. Іван мөдіс кашкөмөн воҗө шенасны черөн да шыблавны поткөдлөм песјассө. А поткөдлөм пес чукөрыс содіс пыр унжык і унжык.

— „Гашкө тырмас“—шуіс сіјө і пондіс көртавлыны песјассө ыжыд нөбјасө, медем өдјөжык мездысны—пыртлыны пес. Кор сіјө лептіс мыш вылас первој нөбсө, гөгөрвоіс, мыј вывті уна бөгсөма. довјалігтыр, сҗенјасө кватајтчөмөн, мөдөдчіс сіјө, ыжыд сөкта улын гөрбылтчөмөн. А век-жө сіјө кондыны ез окотіт: көсјіс өтпырјө і регыджыка пыртлысгөдны пессө.

Ноль көртөд сіјө пыртіс станціоннөј помещеніејасө. Колө вөлі нөшта вылыс судтаө пыртны начальнікы да помошнікы, а тајө вөлі меҗса сөкыд уж: піҗөсјас кусынтчөны, кокјас тіралөны. Мыјвыныс зелөдчөмөн, содјыс-содјө тувтчалөмөн, сіјө быд

минутын віччыгіс, мыј песнас і ставнас лебовтас по-
куґаыс. Медбõрын воіс помошнік кукнаõґ да чõв-
тіс пес нõбсõ.

— Мыј-нõ тащõм сорõн? Те вõсна да лоõ віччыс-
ны. Уберітчыны оз поґ, жож мыскавны, ставсõ наґ-
тõстан,—паныдаліс Іванõс помошніклõн кухаркаыс,
гõрд ныра, сварлівõј, јõзкõд ладмытõм да пыр пі-
насыс нывбаба.

Іван скõрміс:

— да те мед нõшта воґжык горштõ тыртін да
пондін горзыны, мыј сор! Мыј-нõ, меным те раді
орõдчыны алі мыј?

— Ак, те, пјаннік! Ак, те, злыдні! да мед те ку-
јім пõв лоан проклат, анафема! да ме тенõ, пеж
чужõмõс, õні порог дінõґ ог понды лезны. да ме
барінлы õні-жõ вистала... Кухарка вõчіс зев решітел-
нõј восков, мунны барін комнатаõ.

Іван повґіс.

— Макрїда Спірїдоновна, позвол... да ме тіјанлы
значіт аслам почтенїеõн і пыр рад... Гашкõ, тіјанлы
помејныдтõ петкõдны?..

І, вочакыв віччыстõг, кватітіс лõкан, котõртліс і кіс-
тіс. Спірїдоновна ґебґыштїс.

— Но, пыртлы-жõ ва.

Іван ва пыртліс.

— Сартас лі мыјлі мед кõt жукуштін. Празнік-
јас дырјї лоас ґеқор.

„Но і баба! Мыј пондан сыкõд вõчны?—мõвпаліс
Іван сартас жукалігõн.— Тані меным лолыштнысõ ґе-
қор, а сіјõ со... І нїнõм он вõч: мунас норасны“.

Мездыгõм бõрын, вомгорулас ропкіг тырја, мыј „сі-
јõс вын вывтї ужõдõны“, Іван муніс картаõ, кõні вõ-
лі началніклõн мõскыс. Мõс дышініка рõміґтіс да
Іван пырõм вылõ вескода віґõдліс.

— Но, idol!—горōdic Иван.—Бергōdчы, турун мешōк!—I cijō скōрыс кучкic кōртзырнас мōслы. Мōс покорнōја вешјic, дојмōм коксō лептышталōмōн. Иван понdic ужавны, скōрыс кујōд шыблавны.

— I кытыс теныд сымында кујōдыс! Сōмын i тōдан жōритны да пакōститны. Ескō тамында-кō јōвтō сета, а то весшōрō турунсō жōритан. Менō кōт зōлōтит—ег понды ескō виґны тащōм скōтинатō. да i начальник... Еща лi мыјли базарас јōлыс? Мунин да нōбин, вōли мед сōмыд. А то тащōм пōтлытōм рушкуос виґō, тајō тенō ставнад сојас. Виґōд—ōти кујōдсō мындōм пунктōма? У-у, твар, медем тед ōкōлeјтны!

I cijō бара сōлōмсыс тувкic зырнас нинōмыс мыжтōм мōскōс, код решителнō оз вōли тōд, мыјыс заслужитic тащōм немилōстсō, i пыр жмитчic стeн бердō.

Иванōс пōг бостic. Cijō чувствујтic јона муґōм i cijō, мыј воґō оз вермы ужавны. Но колō вōли ештōдны.

— Ештōда i ветла муґōм вылō румка јуышта, а то сменаōґ он вермы кыскыны.

Бōрјaпомыс кујōдыд вōли уберитōма. Иван нōшта раз-мōдыс тувкышитic мōскōс, пунктic зырсō пелōсō i мунic станција вылō.

3.

Буфетын пызан сајын вōли шонтысōны воыс тōварнōј појездыс кондукторјас. Иван локтic стојка динō, бостic стōкан вина, јуic, кызōктic, закуситышитic дука чериторјōн i нōбic сороковушка, медем гортас встрeтитны празниксō чест-честју.

Сороковушкасō зeптас сужōм мыстi, cijō мōдōдчic будкаō, бостic клуч да мōлōт, медем видлавны туј.

сö поштöвöј појездí локтöм возын, í сувтыштліс да мöвпыштіс. Вíнатö-кö сöрыс новлöдлыны, вермас јешцö кызкö жугöдны дона сулејасö. Колны-кö будкаö, локтас сіјöс вежыс í не¬пременнö бoстас: сылөн-нын нырысыс та вылö пoнлөн код.

„Котöртла гортö, нуа“,—мöвпыштіс Іван í, термасöмөн полотно вылыс котöртöмөн, вескöдчіс полотносаң сыв комын сајын сулалыс íчöлік керкалаң, кöні íчöлік öшіңыс вöлі меліа југјалö.

Іван віçöдліс öшіңö: ыжыд пача íчöтік вежöсыс, кодí пыр вöлі гажтöм, һајт да тырöма гырнічјасөн, посныдík пельсаясөн, керка пыщса кламөн, öні вöлі пелькöдöма, сој жожыс сöстöма мавтöма, етенјасыс белітöма. А вежöс жынсö бoстыс пачыс ставнас рíсујгалöма лöз петукјасөн. Јенув пельöсын, öбразјас улын, пызансö вöлі вевтöма грубöј, сöстöм скатертöн. Öбразын öзјö воскöвöј сіспом, дрöжжитан југöрөн југçöдö лапкыд пöтöлöк, лöз петукјасöс да челадыс веж јурјассö. Челадыс вöлі Іванлөн кöкјамыс морт, öті качајтçö-на нöшта пöтöлöкö öшöдöм потанын.

Челадыс, тыдалö, муртса терпíтнысö вермöны—вíччысöны ужнајтны батнысö, кöт јурјассö налыс ун-нын вöлі лічкö. Í тајö лöз петукјасыс, белітöм етенјасыс, í пызан вывса скатертыс—ставыс тајö Іванлы ускöдö вöлі тöдвылас спокој да шојтçöг јылыс, кодјас вíччысöны сіјöс.

Іван таркнітіс öшіңö. Петіс кöзајкаыс.

— Коди сені?— јуаліс сіјö, слабíнік козув југöрјасөн југçöдöм ывлаö віçöдöмөн.

— Бoст, со нöбі, будкаыс нуасны.

— Дежурітаніныс-нин?

— Ог-на, öні туй відлавын муна.

— дыр ен пукав дежуритом борад, челафлон ун-
мыс локто.

— Часжын мысти локта: пыр поштөвөй воас, кол-
лөда—и горто.

Иван котөртис бара полотно выло и, пөнарөн жүг-
зөдиг тыржа да мөлөтөн релсјас куза ковгигтыр, мө-
дөдчис релсјас пөлөн, мукөдлатыс винтиталис нена-
дежнөй гајкајас. Сіјө відлалис стрелкајас, пробујтлис
тажјас,—ставыс вөлі лучки,—и мөдөдчис станціјалан.

4.

Кык паровоза ыжыд поштөвөй појезд гримгөмөн,
сөкыда гөгылтчө релсјас вывти. Лымјөн пуркјө сы
көлөсајас улыс, и парыс, локомотивјас кыкнан тру-
баыс јокмылјасөн нещкысөмөн, ылөз волсовтчө
јежыд ешкынөн.

Став појездыс вөлі шөтөма јөзөн. Кондуктор-
јас ветлоны вагоныс вагонө, белегјас босталөны.
Возвылас чорыда јуковтис паровознөй свісток.

Пассајирјас босталисны полкајас вылыс чемодан-
јас, нојјас, көртавлисны пөдушкајас. Појездыс мө-
дис нөжмөдны ходсө. Тормозјас эажгөмөн топөдчис-
ны көлөсајас бердө.

Мыјөн појездыс воис платформа дінө, началник
щөктөм серти Иван сетис первој звонок,—татчө сувт-
лө сөмын кык минут кежлө,—ускөдчис багажнөй ва-
гонө да мөдис кыскавны татчө петыс пассајирјаслыс
багажсө.

Сіјө мыјвынгыс шыблалис чемоданјас, сундукјас,
тукјас, корсалис колан номера багажјас. Кор бага-
жыс вөлі выгручитөма, Иван нуис сіјөс тележкаөн
багажнөјө.

— Иван, мыј чөртөс-нө те? Мөд звонок, теныд шуоны...

Нъыжыд жыңнан јаснөја і гораа кучкіс кыкыс.

— Котөрт, сет разрешеніјесө!

Стрелочник кватітіс разрешеніје і, јөзсө тојлаліг-тыр, ускөдчіс платформа пөлөн паровоз дінө. Појездыс вөлі зев куч, колө вөлі ставсө сіјөс котөртны. Машініст нукултчыліс аслас площадка вывсан і бостіс кашкыс Иванлыс путовка.

— Којмөдөс..—Кылө, кызі аслас сөлөмыс тіпкө, шыбытчіс бара звонок дінө і кучкіс кујимыс. Тутөстіс обер-кондукторлөн свісток, паровоз воча шыасіс скөрыс да неокота пырыс, і појездыс, јансавлөмөн да көртөн эажөдчөмөн, пондіс вөрчөдчыны. Платформаыс мөдөдчіс бөрвыв, а вагонјасыс, пөлнасөмөн, стыкјас вылын көлөсајаснаныс рөвнөја зушкөдчөмөн, мөда-мөд бөрсаыс пондісны гөгылтчыны рельсјас куча.

Иван кокніджыка лолыштіс. Сіјө дежурітө лун космөсөн. І быд разын дас час војын вот тазі-жө ебөссыс петө багаж выгружајтігөн, пыр сіз-жө сылы колө сставны звонокјас, нуны разрешеніје машіністлы, і котөртны семафор востны,—мөд ногөн-кө, быд разын лоө вөчны сы мында уж, кодөс, прамөј ногөн-кө, колө вөлі вөчны кык мортлы. І тазі кыч кык во чөж.

Тажө кыч кык воыс сојіс сіјөс. Сылы кажіччыліс, мыј сіјө сөмын і кужө вөчны і немсө сөмын і кужліс вөчны—котравны стрелкаыс стрелкаө, сставны сігналјас, звонокјас, өзтавны лампајас. Ужыс тајө кажіччіс сылы медса кокнідн, подшофашщөјөн і благороднөјөн. Сылы кажіччіс, мыј таыс кыңзі сіјө сесга нінөм вылө оз і туј.

Сылөн вөлі көкјамыс челад, і сіјө бостліс дасвіт

шајтөн төлыс. Сы вöсна, кор сiјö котравліс стрел-
каыс стрелкаö, леңдывліс поездјасöс, сувтöдавліс
пöнарјас, весавліс мöс кок улыс, чышкывліс плат-
форма, новлöдліс аскöдыс сiјö öтi мöвл, öтi чувст-

Челавыс, тыдалö, терлiтны вермытöг вiччiсiсны батнысö.

во: полѳм, ез-ѳ вѳч сїѳ кыѳкѳ „не сїѳ“, ез-ѳ вѳч кушѳмкѳ упушщѳнїе — оз-жѳ мед ло кушѳмкѳ ѳктор.

Тажѳ кыѳ кык воыс вѳчїс ассыс ужсѳ, і сылы жу-рас ѳкор ез воы, медым сїѳ вермас мѳдногѳн овмѳдчыны. Иван ез і куж весїг мѳвпыштнысѳ, мыї сїѳ вермас кѳрттујтѳг, станцїјатѳг, платформајастѳг да кѳрттујыввса тајѳ правїлѳјассыс кѳнкѳ мѳдлаын, бокрын овмѳдчыны.

дас час рытын, поштѳвѳј појезд мунѳмкѳд щѳщ, помагліс сылѳн ѳежурствоыс. І сѳмынсек, пыдысаң лолыштѳмыскѳд ѳтщѳщ, сы вылыс вѳлі быгылтчас пыр лїчыкыс полѳмлѳн да вїччысѳмлѳн сѳкыдлуныс, мед ескѳ нїнѳм-жѳ ѳктор ез ло.

Сїѳї і талун. Кор појезд прѳјѳтїс платформа, Иван чувствувїтїс зев ыжыд слабост, кодї вѳлі пыр овлѳ ѳежурство помасѳм бѳрын, і сїѳ-жѳ каднас чувствувїтїс, кыї сы вылыс ісковтѳ сѳкыд груз, лептїс кїсѳ, медым пернапасасны і... кынмїс.

Страшнѳј мѳвп сотыштїс сїѳс: сїѳ вунѳдїс тѳварнѳј појезд мунїгѳн вештыны стрелкалыс рычагсѳ главнѳј туј вылѳ, код вылѳ ѳнї лебѳїс поштѳвѳј појезд. Шапкатѳг, келдѳдѳм чужѳмѳн, ускѳдчїс сїѳ котѳртны сетчѳ, кѳнї ылысмїгтыр југјалїс гѳрд пѳнарыс муныс појездлѳн.

Гор... Вот-вот кылас пельпоткѳдана шы і војја жежгѳв рѳмыдас полотно вестын јенежлаң лептысас повѳѳдчана сѳд громаѳїна, і безсмысленнѳј да немортнога горзѳмјас шыѳѳдасны тѳвса кѳзыд војсѳ.

Медым не кывны сїѳс, Иван ускѳдчїс бокрыса туј вылѳ, кытї тајѳ кадас вѳлі мунѳ ѳежурнѳј паровоз. Кашкѳмѳн воїс сїѳ і шыбытчїс матыстчыс паровоз рефлекторјасѳн југыда југѳдѳдѳм релсјас вылѳ.

Тажѳ кымынкѳ секунданас сылѳн став олѳмыс быттѳ вѳлі југѳдѳдѳма кушѳмкѳ југѳрѳн, вѳссїс сы сїн-

возын талунја лунон помасом дежурство.. платформа... лампа... пес... мос... лоз петукјаса пач... веж јурсјаса јурјас і... роковјој стрелка!..

І тајо страшнјој нап्राженіеа здукнас зев јаснја модіс помнітны, мыј сіјо вештыліс стрелкасө главнјој туј вылө... Бағушкајас! рөдімөјјас!.. правільнө-өд сувтөдлі!.. Јурвежөрөј бергөдчіс!.. правільнө!.. правільнө!..

Сіјо сорсіс, поштөвөј појезд қоңвіқаон муніс главнјој туј куға.

Іван локыс горөдіс і вөчіс неморт вынөн зелөдчөм, медем бығылтчыны релсјас вылыс, но буреш сіјо секундаас гөғылтчыс паровоз сөліс сы вылө став көрт, стал да доналөм шом массанас і... орөдіс сылыс лолалөмсө.

5.

Дежурнјој паровозса машиніст сулалө вөлі площшадка вылын, віқөдө паныдөн котөртис, југыда југқөм релсјас вылө. Југнітліс өтік стрелка, мөд. Сіјо кутчысіс свістокө і кымыныскө сіјөс фернітіс. Грімнітісны көлөсајас мөд релс вылө вужанінын, модісны швачкыны, југнітіс віж бі, пемыдыс быјкнітіс будка і бөр воші.

Друг сіјө, кызі јөј морт, шыбытчіс регулятор дінө і горөдіс неас гөлөснас: „Тормоз!“ А помошнікыс-нін ачыс мыјвынғыс тормозітіс, мыјвынғыс лічкіс вороп вылө.

— Мортөс, буракө, орөдіс?!

Зуртыштісны тормознјој колодкајас, зуртыштісны көлөсајас, чепөсјіс пар востөм клапанјасті. Паровоз сајсаң кыліс немортнога горөдөм: „Ај бағуш“... і оріс. Паровоз котөртіс нөшта сыв мында і сувтіс.

Чеччыштіс машиніст помошнікыскөд муө—нінөмыс

оз тыдав: пемыдас кашашыдөсөн сінјасад којалө.
Котөртіс помошнікыс пөнарла і југәөдіс. Азқоны,
ылын релјас пөлөн кујлө орөм кык кок лапа, а
көлөсајас сајас паровоз улын тыдалө морт.

— Вундөма-өд!...

Котөртіс помошнік станціја вылө, котөрөн локтіс-
ны јөз. Вештісны паровозсө бөрвыв. Кодкө нукылт-
чіс кујлыс вестө:

— Кулөма.

Ставөн чөв усіны, пөрччісны шапкајаснысө да чөв-
тісны пернапас.

Іван вөрәөдчытөг кујліс релјас костын, мырдөн
боквыв песовтөм јурөн да кылалөм сінјасөн. Пөнар-
вугјыс, кодөс вөлөм сужөма вескыд кіас, кулыштө-
ма кі лущыс кучіксө, і пешкылтөма сіјөс, кызі гыр-
дөссөм соскөс, зік пелпомөзыс, а кыс пелпомөдыс
мөдарө песовтчөма да шеныштчөма јур сајас, а шујга-
бокса ордыјасыс пыдө личкыссөмаөс морөсас.

Чукөртчысјас костын кылісны віччысана сорніјас.
Јуасісны, кызі лоі тајө несчастјеыс, ез-ө вөв код
кулысыс, горзіс-ө ез, кор сы вылө воіс машинаыс.
Некод нінөм төлкөн віставны ез вермы.

— Муртса ме візөдлі,—повзөмысла вежсөм гөлөс-
өн віставлө машиніст сіјөс кыщалөм јөз чукөрлы,—
азқа, біјас стрелка вылын југзісны, мөвпала—пыр-
сувта.Сөмын-на көсја вөлі бергөдчыны, візөда, а сіјө-
сені, зік пөнар дінас... Господі!.. Шыбытчі ме... а
сіјө кызі горөдас... пемдіс менам сінјасын... Төда, мыј
вот сені, паровоз улын, морт, і нінөм ог вермы вөч-
ны...—Гөлөсыс машиністлөн орі.

Вувзысис төвру, шувгыштіс і кіскаліс кулөмаөс
да став сулалысјассө жежыд шыдөсөн. Ставыс чөв-
усіны. Паровозын грөзітчөмөн нещкысис јөршітөм
пар. Машиніст кајіс площадка вылө і бергөдіс ку-

щомкө вороп: парыс локыс вувзысіс уліті і вевт-
тіс ставнысө васөдінік сынөдөн.

— А-өд муно і ез думажт. Буракө, стрелка дінө
вөлі муно; сіјө сіјөс і талаліс.

— Рожоксө сіңі ставнас і бергөдөма. А ассө, ты-

Іван вөръөдчытөг күлдіс релсіас костын.

дало, крукалома понардыс і кыскома, а то еско шбрі ордіс.

Бара човуслі. Тольс пондіс шумітны і кашашыдөсөн кіскаліс.

— Ыстинныд началныкысла?

— Öні мунісны.

— Гөтырыс öні пондас бөрдны — көкжамысөн-өд колі.

Станціјасаң тыдовтчісны біјас да војтырлөн пемыд вужөрјас. Локтіс началнык. Јөз чукөрыс вешыштис. Началнык бостіс служашщөјлыс понарсө і вескөдіс кулома выло: здук кешлө біыс југнітіліс релсјас да шпалјас пөлөн, сулалысјас зумыш скөр чужөмјасті і усі мучітчөмысла вежітчөм чужөма, кылалөм сінјаса шој выло. Началнык нөжјөнікөн бергөдчіс і щөктіс уберітны шојсө тыртөм вагонө.

Вајісны рөгөжа, лептісны шојсө, сіјө пондіс-нін көзавны. Песовтчөм кыс лотмуні і өшөдчіс.

— Мыј-нө, колө-өд ставнас,—кутсөм пырыс шуыштис шој лептысјас піыс өті і бытө ез помав.

— То көні,—пемыдас індіс помошнык.

Кодкө торјавліс понарөн, муніс кымынкө восков релсјас пөлөн,—тыдалө вөлі, кызі сіјө мышкыртчыліс і мыјкө лептіс. Локтіс і віччысөмөн пуктіс рөгөжа выло вундысгөм кок лапајассө.

Шојсө нуісны запаснөј туј вылын өткөн сулалыс тыртөм вагонө.

Проісшествіје лоөмінын лөсөдөм протоколө вөлі гіжөма: „Нојабр сещөм-тө лунө, көрттуј вывса сещөм-тө станціјаын, војшөр бөрті часын, депө муныс номер 5 дежурнөј паровозөн, ас віччысгөм вөснаыс, вөлі талалөма дежурнөј стрелочныкөс, Орловскөј губернаса, сөмјановскөј вөлөстувса, Улјіносіктса крестанін Іван Герасімовіч Пеліпасовөс“.

Вөлі дас час асыв. Платформа вывті вөлі гулајтöны јöз, виччысöны појезд. Вөлі-нин пöлучитöма телеграф куза јуöртöм, мыј појезд петöма станціјаыс. Пасса-жирјас петісны вокзалыс і лöсöдчісны самöј по-лотно платформа вылас нопјасöн, чемоданјасöн, көр-чинајасöн, і пыр виқöдлывлісны сыладор бокö, кы-саң колö вөлі локны појездлы Жандармјас, шпор-јаснаныс зілöдчöмөн, подозрительнöја гөгөр виқöдлыв-лісны. Јöзјассö вешталöмөн, асфалт вывті гораа бы-гылтчіс багаж тыра тележка. Термасöмөн котöртіс лејкаöн да куз мөлөтөн смазшщик, бура-тај ескö кө-зыд, а сіјö мавтчöм лөз блузка кежыс, вöнтöм.

Петіс начальнік, кыз господин, гөрді картуза, зар-ня өчкіа, јурсö неуна лептыштöма, приказывајтны велалöм манераа.

Тајö кадас кушöмкö нывбаба, пыр öтарö-мөдарö виқöдлывлöмөн, піскöдчіс јöз костті; сіјö тыдалö ко-дöскö вөлі корсö. Чужöмыс і сінјасыс вөліны гөр-дöс. Шочінік сінлысјасыс вылö, кодјас гажтöма вө-лі чурвиқöны пыктыштöм, быттö неуна пешкылтчöм сінлапјас вылас, тургісны сінва војтјас. Сіјö зіліс кут-ны сінвасö—дугдывтөг чышкаліс да пыр сулсіс јур-са чышјан помнас.

Но мыјөн сіјö аззіс начальнікös, сінваыс кутны позтөг мөдіс војтавыны сылөн сінјассыс. Сіјö матыст-чіс начальнік дінö і, кіас шамыртöм чышјан пелöссö тіралыс парјас дінас кутöмөн, мыјкö көсјіс шуны, но ез вермы кутсыны да виччыстөг друг бөрдіс стан-ціја тырнас, мыј ставыс бергөдчісны. Начальнік неп-ріјатнöја чуқыртчыліс і кокніфіка буқыштчыліс.

— Мыј сешöмыс? Мыј-нө те, матушка?

— Со, ба... туш... рөдімөј, ла... ла-зö-діс... вііс...

Гөгөр чукөрмис јөз, мөда-мөд вывтһныс сылынысө
нуждөдлөмөн, зілісны віқөдлыны началһик вылө да
бөрдыс нывбаба вылө.

— Мыј сіјө горзө?—јуасісны мөда-мөдныслыс.

— Вісталөны, төрыт віөма пө кодөскө тани.

„Чістөј публика“ кутсіс бокын, ылысан віқөдіс
лоөмтор вылө.

— да мыј сещөмыс?

— Төрытја кувсөм стрелочһиклөн гөтырыс,—віс-
таліс началһиклы блакаа морөса куз артелшщік.

— Сіқ-кө, мыј-нө теныд, матушка?

— Рөдімөј, менам, кытчө-нө ө-ө-ө-һі?.. ег ду-мышт-
лө, ег чајт-лө... локтісны і вісталөны—тенсыд-пө ві-
іс... Төрыт нөшта дежурітанінсаныс котөртліс... лок-
та, шуө.. ло-окта... о-ооо...—

Нывбаба ез вермы кутсынысө; кыз сөмын заводітіс
віставлыны сыјылыс, мыј мужікыс шуліс: „локта-пө“,
сіјө кыкнан кінас кос морөс дінас кутчысөмөн, за-
водітіс сырқјалөмөн бөрдны.

— Лок ме бөрсә!—щөктіс началһик да вескөдчіс
вокзаллаң; сіјө көсіс нуөдны нывбабаөс јөз діныс.

Сіјө мөдөдчіс началһик бөрыс, јурсө боквыв пө-
лынтөмөн да пыр сіқ-жө сырқјалөмөн бөрдөмөн.

— Сіқ-кө, те мыј-жө коран, медем теныд отса-
лісны?

— Батушкоөј, кытчө-жө ме өһі сірөтајаснас вош-
тыса—сојны һінөм... Оз-ө поз тіјан міләст һімсан,
көрттујсан кущөмкө отсөг?

Началһик пыраліс зөптас, кыскіс бумажһіксө і се-
тіс нывбабалы кујім шајт.

— Тајө вот месан. Гөгөрвоан, тајө ме сета, кызі
частнөј морт, сіқ-жө, кызі і мукөд вермас сетны. А
көрттуј управленіје һінөм оз сет: сіјө оз өтвечајт
тащөмторјассыд,—тенад мужікыд кувсіс аслас віқ-

чыстөмысла. Вічыстөм вөлі, гөгөрвоан? Көрттуј оз өтвечajt тащөм случајјассыд.

— Кытчө-жө ми воштысам?.. пенсия, висталөны, позө-пө клопочитны, а то шыглы кувны челафкөд... Јен нимөн кевмыса, ен еновт аслад милөстнад...—и нывбаба, нукылтчылөмөн, кинас сузөдчыліс музөыс.

— да шуөны-жө теныд,—көрттујыд тащөм случајјассыд оз өтвечajt. Кывзы,—шыасис начальник муныс кондукторлы,—вистав талы, мыј управленіе нинөм оз сет. Вермас, ферт, нуөдны деласө судөн, но төлкыс некущөм оз ло, сөмын вес воштас сөм да кад.

Начальник петис. Нывбаба сулаліс өти местаын, сыркжөдліс сіјөс пөдтыс сінва, чышјан помнас дугдывтөг чышкаліс сінјассө да гөрдөдөм көтасөм чужөмсө.

— Но, вог мыј, Олексејевна, мун өні, јен текөд. Начальник-кө шуө оз поз,—сің-кө оз поз. Мыјдөм вөлі позө—отсаліс бур мортыд, а көрттуј оз өтвечajt. Тајө ескө тујыс-кө вөлі мыжа, позіс судөн перјыны, а өні немтор оз ло. Но, мун, мун. Олексејевна, а то појезд өні воас.

Нывбаба нөжжөнікөн мөдөдчіс. Платформа вылын сулалыс публикаыс азгыліс, кызі сіјө мөдөдчіс плотно куза, і өти жандарм горөдіс: „мун, мун—појезд воас пырыс-пыр“. Сесса леччіс насып вылыс.

Мыјкө-дыра гөрд чышјаныс сылөн тыдыштавліс-на станціја садса кушмөм пујас сажсаң і, бөрјавылыс, воші медбөрја пујас сажө.

ВУЗАГГӨ ЧЕЛӘДЛЫ ЛЫДАН ХУДОЖЕСТВЕННӨЙ ЛЫТЭРАТУРА

Ә.м. Лебедев

ГМЕЛЈАСЛӨН ӘИЈАС

Тажө кыгаын гижсө сы жылыс, кызі революционнөй томјөз ужалөны да вермасөны капиталистическөй странајасын, фашистскөй государствојасын, кызі комсомолскөй томјөз нуөдөны подполнөй революционнөй уж рабочөјјас пөвсын, медем најөс организујтны воцө вылө классөвөј бојјас кежлө.

52 листб.

1936 во

донус 70 ур

А. П. Чехов

КАШТАНКА

Тажө ичөтик вистас гижсө өти вошлөм пон жылыс да сыкөд лоөм приклученијејас жылыс.

44 листб.

1936 во

донус 70 ур

Н. Никитич.

КИБИТКА-ШКОЛА

Петкөдлөма Кара Кум пустынаса өти туркменскөй аулса олысјаслыс важ кадө да сөветскөй кадө олансамсө, ужалыс јөзлыс бајјаслы да мул ајаслы паныд классөвөј тыш нуөдөмсө, социальстичек ј выл культура вөсна вермасөмнысө. Медсасө тани сорнитсө туркменскөй аулө перв ј школа организујтөм жылыс.

116 листб.

1936 во

донус 1 ш. 20 ур.

Кыга сүзөдан адрес:
Сыктывкар, Комі издательстволөч магазин